

Εξέγερση του Πολυτεχνείου

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
16
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1973
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ
Αρχίζει
η «μοναχική»
κυκλοφορία
των Ι.Χ.
18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΤΑ
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
ΜΟΝΑ Κ.Ο.Κ.

**Εχενικεύθη ο δάλος εις την άνωτάτην παιδείαν
ΓΙΑ 3^η ΜΕΡΑ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΑΤΕΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΣ**

**Και στην Πάτρα 800 φοιτηταί
κλείστηκαν στο πανεπιστήμιο**

Ζωηρές αντικυβερνητικές εκδηλώσεις. Χιλιάδες λαού συγκεντρώθηκαν γύρω στο Μεταόβιο

Αθήνα, 15.— Έκτακτο έκδηλο το αίτιο και έντονη η κλίση της γενετικής των φοιτητών εις το Μεταόβιο κέντρο της πόλεως, όπου διεξάγονται οι εργασίες των διαφόρων τμημάτων του Πανεπιστημίου. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα έντονη και οι συγκεντρώσεις λαού είναι πολύ μεγάλες. Ο δάλος της Πάτρας κλείστηκε στο πανεπιστήμιο. Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα έντονη και οι συγκεντρώσεις λαού είναι πολύ μεγάλες.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΠΥΡ

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου το 1973 ήταν μια μαζική διαδήλωση λαϊκής αντίθεσης στο καθεστώς της Χούντας των Συνταγματαρχών. Η εξέγερση ξεκίνησε στις 14 Νοεμβρίου 1973, κλιμακώθηκε σχεδόν σε αντιχουντική επανάσταση και έληξε με αιματοχυσία το πρωί της 17ης Νοεμβρίου, μετά από μια σειρά γεγονότων που ξεκίνησαν με την είσοδο αρμάτων μάχης στον χώρο του Πολυτεχνείου.

Οι αιτίες

Η Ελλάδα βρισκόταν από τις 21 Απριλίου 1967 υπό τη δικτατορική διακυβέρνηση του στρατού, ενός καθεστώτος που είχε καταργήσει τις ατομικές ελευθερίες, είχε διαλύσει τα πολιτικά κόμματα και είχε εξορίσει, φυλακίσει και βασανίσει πολιτικούς και πολίτες με κριτήριο τις πολιτικές τους πεποιθήσεις.

Το 1973 βρίσκει τον ηγέτη της δικτατορίας, Γεώργιο Παπαδόπουλο να έχει ξεκινήσει μια διαδικασία φιλελευθεροποίησης του καθεστώτος, η οποία συμπεριλάμβανε την αποφυλάκιση των πολιτικών κρατουμένων και την μερική άρση της λογοκρισίας, καθώς και υποσχέσεις για νέο σύνταγμα και εκλογές στις 10 Φεβρουαρίου 1974 για επιστροφή σε πολιτική διακυβέρνηση. Στελέχη της αντιπολίτευσης, μπόρεσαν έτσι να ξεκινήσουν πολιτική δράση ενάντια της χούντας. Η χούντα, στην προσπάθειά της να ελέγξει κάθε πλευρά της πολιτικής, είχε αναμιχθεί στον φοιτητικό συνδικαλισμό από

το 1967, απαγορεύοντας τις φοιτητικές εκλογές στα πανεπιστήμια, στρατολογώντας υποχρεωτικά τους φοιτητές και επιβάλλοντας μη εκλεγμένους ηγέτες των φοιτητικών συλλόγων στην Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ). Αυτές οι ενέργειες όπως είναι φυσικό δημιούργησαν έντονα αντιδικτατορικά αισθήματα στους φοιτητές, όπως τον φοιτητή Γεωλογίας Κώστα Γεωργάκη, ο οποίος αυτοπυρπολήθηκε δημόσια το 1970 στην Γένοβα της Ιταλίας σε ένδειξη διαμαρτυρίας ενάντια στη χούντα. Με αυτή την εξαίρεση, η πρώτη μαζική δημόσια εκδήλωση διαμαρτυρίας ενάντια στη χούντα ήρθε από τους φοιτητές στις 21 Φεβρουαρίου 1973.

Οι αναταραχές ξεκίνησαν λίγο νωρίτερα, στις 5 Φεβρουαρίου, όταν οι φοιτητές του Πολυτεχνείου αποφάσισαν αποχή από τα μαθήματά τους. Στις 13 Φεβρουαρίου γίνεται διαδήλωση μέσα στο Πολυτεχνείο και η χούντα παραβιάζει το πανεπιστημιακό άσυλο, δίνοντας εντολή στην αστυνομία να επέμβει. 11 φοιτητές συλλαμβάνονται και παραπέμπονται σε δίκη. Με αφορμή αυτά τα γεγονότα, στις 21 Φεβρουαρίου, περίπου τρεις με τέσσερις χιλιάδες φοιτητές της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κατέλαβαν το κτίριο της σχολής στο κέντρο της Αθήνας επί της οδού Σόλωνος, ζητώντας ανάκληση του νόμου 1347 που επέβαλε την στράτευση «αντιδραστικών νέων», καθώς 88 συμφοιτητές τους είχαν ήδη στρατολογηθεί με τη βία. Από την ταράτσα του κτιρίου απαγγέλλουν τον ακόλουθο όρκο: *«Εμείς οι φοιτηταί των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ορκιζόμαστε στο όνομα της ελευθερίας να αγωνισθούμε μέχρι τέλους για την κατοχύρωση: α) των ακαδημαϊκών ελευθεριών, β) του πανεπιστημιακού ασύλου, γ) της ανακλήσεως όλων των καταπιεστικών νόμων και διαταγμάτων.»* Η αστυνομία έλαβε εντολή να επέμβει και πολλοί φοιτητές σε γύρω δρόμους υπέστησαν αστυνομική βία, χωρίς όμως τελικά να παραβιαστεί το πανεπιστημιακό άσυλο. Τα γεγονότα στη Νομική αναφέρονται συχνά ως προάγγελος της εξέγερσης του Πολυτεχνείου.

Η εξέγερση των φοιτητών επηρεάστηκε επίσης σημαντικά και από τα νεανικά κινήματα της δεκαετίας του '60, και ειδικά από τα γεγονότα του Μάη του '68.

Τα γεγονότα

Στις 14 Νοεμβρίου 1973 φοιτητές του Πολυτεχνείου αποφάσισαν αποχή από τα μαθήματα και άρχισαν διαδηλώσεις εναντίον του στρατιωτικού καθεστώτος. Καθώς οι αρχές παρακολουθούσαν αμέτοχες, οι φοιτητές που αυτοαποκαλούνταν «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», οχυρώθηκαν μέσα στο κτίριο της σχολής επί της οδού Πατησίων και ξεκίνησαν τη λειτουργία του ανεξάρτητου ραδιοφωνικού σταθμού του Πολυτεχνείου. Ο πομπός κατασκευάστηκε μέσα σε λίγες ώρες στα εργαστήρια της σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών από τον Γιώργο Κυρλάκη. Το, πλέον ιστορικό, μήνυμά τους ήταν: *«Εδώ Πολυτεχνείο! Λαέ της Ελλάδας το Πολυτεχνείο είναι σημαιοφόρος του αγώνα μας, του αγώνα σας, του κοινού αγώνα μας ενάντια στη δικτατορία και για την Δημοκρατία.»* Εκφωνητές του σταθμού ήταν η Μαρία Δαμανάκη, ο Δημήτρης Παπαχρήστος και ο Μίλτος Χαραλαμπίδης.

Στις 3 π.μ. της 17ης Νοεμβρίου αποφασίζεται από την μεταβατική κυβέρνηση η επέμβαση του στρατού και ένα από τα τρία άρματα μάχης που είχαν παραταχθεί έξω από τη σχολή, γκρεμίζει την κεντρική πύλη. Όπως φαίνεται και στο ιστορικό φιλμ που τράβηξε παράνομα Ολλανδός δημοσιογράφος, το άρμα μάχης AMX 30 έριξε την σιδερένια πύλη τη στιγμή που επάνω βρίσκονταν ακόμα φοιτητές. Ο σταθμός του Πολυτεχνείου έκανε εκκλήσεις στους στρατιώτες να αψηφήσουν τις εντολές των

βεβαιωθέντες νεκρούς και 16 άγνωστους "βασίμως προκύπτοντες". Ένα χρόνο αργότερα ο αντεισαγγελέας εφετών Ιωάννης Ζαγκίνης έκανε λόγο για 23 νεκρούς, ενώ κατά τη διάρκεια της δίκης που ακολούθησε προστέθηκε ακόμη ένας. Οι πρώτες (δημοσιογραφικές) προσπάθειες για την καταγραφή των γεγονότων μιλούσαν για 59 νεκρούς ή και 79 θύματα, με βάση τον κατάλογο Γεωργούλα. Σύμφωνα με έρευνα του διευθυντή του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Λεωνίδα Καλλιβρετάκη το 2003, ο αριθμός των επωνύμων νεκρών ανέρχεται σε 23, ενώ αυτός των νεκρών αγνώστων στοιχείων σε 16.

Ο Χρήστος Λάζος υποστηρίζει ότι οι νεκροί είναι 83 και ίσως περισσότεροι. Ανάμεσά τους ο 19χρονος Μιχάλης Μυρογιάννης, ο μαθητής λυκείου Διομήδης Κομνηνός και ένα πεντάχρονο αγόρι που εγκλωβίστηκε σε ανταλλαγή πυρών στο Ζωγράφου. Κατά τη δίκη των υπευθύνων της χούντας υπήρξαν μαρτυρίες για τον θάνατο πολλών πολιτών κατά τη διάρκεια της εξέγερσης. Τέλος χιλιάδες σύμφωνα με εκτιμήσεις ήταν οι τραυματίες πολίτες.

Η δίκη για τα γεγονότα

Στις 30 Δεκεμβρίου του 1975 και μετά από ακροαματική διαδικασία διόμισυ μηνών και διάσκεψη 6 ημερών ενώπιον του πενταμελούς εφετείου Αθηνών, εκδόθηκε η απόφαση του δικαστηρίου το οποίο κήρυξε ένοχους τους 20 από τους 32 κατηγορούμενους, ενώ αθώωσε άλλους 12. Οι κύριες ποινές που επιβλήθηκαν:

- **Δημήτριος Ιωαννίδης** (αρχηγός της ΕΣΑ την περίοδο της εξέγερσης): 7 φορές ισόβια για ηθική αυτουργία σε 7 ανθρωποκτονίες από πρόθεση και 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε 38 απόπειρες ανθρωποκτονιών και πρόκληση διάπραξης κακουργημάτων, καθώς και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- **Γεώργιος Παπαδόπουλος** (εν ενεργεία δικτάτορας την περίοδο της εξέγερσης): 25 χρόνια κάθειρξη για απλή συνέργεια σε ανθρωποκτονίες από πρόθεση και απόπειρες ανθρωποκτονιών, καθώς και δεκαετής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- **Σταύρος Βαρνάβας** (αντιστράτηγος Ε.Α.): 3 φορές ισόβια για ηθική αυτουργία σε 3 ανθρωποκτονίες από πρόθεση και 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε 17 απόπειρες ανθρωποκτονιών και πρόκληση διάπραξης κακουργημάτων, καθώς και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων.
- **Νικόλαος Ντερτιλής** (ταξίαρχος Ε.Α.): Ισόβια κάθειρξη και διαρκής στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων για ανθρωποκτονία από πρόθεση του φοιτητή Μυρογιάννη.
- Άλλοι τέσσερις ανώτατοι αξιωματικοί σε 25 χρόνια κάθειρξη κατά συγχώνευση για ηθική αυτουργία σε συνολικά 12 ανθρωποκτονίες και 56 απόπειρες ανθρωποκτονιών, καθώς και δεκαετής στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων.
- Άλλοι 12 κατηγορούμενοι σε μικρότερες ποινές, από 5 μήνες έως 10 χρόνια κάθειρξη για διάφορες κατηγορίες, κυρίως για ηθική αυτουργία σε επικίνδυνες σωματικές βλάβες. Οι ποινές κάτω του ενός έτους, ήταν εξαγοράσιμες.